

„На 3 януари т. г. [1967 г.] работниците в един от цеховете на ЛВЗ „В. Коларов“ в Русе почти не работили, а се събрали на едно място и коментирали увеличението на цените на някои стоки и измененията в Закона за пенсиите. На обяд отишли на лавката, но като видели новите цени на колбасите, започнали да ругаят и без да купят нещо, се върнали в цеха“.

„На партийно събрание в ДЗЗ „Димитър Благоев“ в Русе, проведено на 30 декември м. г. [1967 г.] повечето от изказалите се изразили мнение, че протоколът от това събрание трябвало да се изпрати направо до ЦК на БКП, а не до Градския комитет на партията, защото той заблуждавал Окръжния комитет, а той от своя страна – ЦК на БКП. Някои се изказали, че в ЦК на БКП имало някакъв враг, затова били взети такива „неправилни решения“. На събранието не присъствали работници и служители със заплати до 100 лв.“

„Работничка на име Жечка се изказала, че когато била инструкторка на Окръжния комитет на БКП тя вярвала в мероприятията на партията и правителството и правилно агитирала при масовизацията на ТКЗС, но в сегашните мероприятия не вярвала“.

Цитираните абзаци са извадки от документи на Държавна сигурност от времето, когато Българската комунистическа партия се подготвя да чества четвърт век от началото на огромния социален експеримент, който по съветски образец прилага в България – изграждането на развито социалистическо общество, в което всички са равни, а основен двигател е работническата класа начело с БКП.

Тази неделя в [електронната библиотека](http://desebg.com) на desebg.com ви представям

Държавна сигурност срещу работниците. Работниците срещу БКП

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Декември 2015 15:07

документалния сборник на Комисията по досиетата „Държавна сигурност – профсъюзите, стопанският живот и работниците”, от страниците на който са взети цитираните пасажии.

Неговата премиера беше тази седмица в Софийския университет, като това е съвместно издание на Комисията по досиетата и Института за изследване на близкото минало. Негови съставители са експерти от Комисията, както и изследователи от Института за изследване на близкото минало – социологът доц. Петя Кабакчиева Пенка Бояджиева и Георги Бурнарски.

През последните 15 години бяха разкрити архиви на тоталитарните комунистически служби в България, които недвусмислено показват контрола, под който комунистическата партия чрез своя репресивен апарат е поставила интелигенцията в страната.

Други архивни документи показаха, че изключение от цялата репресивна система не правят и онези партийни членове и фигури, които са си позволили да изразят различно мнение от това на върхушката. От архивните документи знаем, че Живков дори разрешава на ДС да вербува партийни членове след неуспешния военен преврат срещу него през 1965 г. от групата на Иван Тодоров Горуня.

Съществуват немалко документални свидетелства и за репресиите срещу представителите на българското село от страна на Държавна сигурност.

До момента обаче темата за отношението на комунистическата партия към работниците не е изследвана и това е голямото достойние на сборника „Държавна сигурност – профсъюзите, стопанският живот и работниците”. В процеса на съставянето му са издирени архивни документи, които за първи път хвърлят светлина върху следенето на работническата маса, онази, за която БКП твърди, че е в първите редици на партията и строителството на социализма.

Следене от страна на Държавна сигурност, разбира се. Следене по политически признак – за това кой какво е говорил срещу режима, какво е отношението му към властта и партията, към СССР.

И тук не може да не признаем, че комунистическата върхушка се е заблуждавала за истинското отношение дори на онези маси, идеологическата верига около които е плътно стегната с цялата система на партиен и профсъюзен отчет, първични партийни организации и т.н.

Включените в сборника архивни документи всъщност разкриват две напълно противоположни реалности, и които липсват в партийните документи или вестниците от времето на комунизма. Първата реалност е свързаната със стремежа на режима чрез ДС да постави под контрол всички сфери в обществото и всички групи в него без изключение. Материалите показват, че такова изключение не е било направено по отношение на работническите колективи.

Втората реалност, скрита в официалните партийни документи и от средствата за масова информация е, че съпротивата срещу управлението на БКП я има при горянското движение (1945-1954), интелектуалните протести на отделни творци или дейността на политическата емиграция.

Не, архивните документи в сборника красноречиво показват, че дори близо четвърт век след 9 септември 1944 г. в България хората, дори обикновените работници са изразявали несъгласие с режима. Ето още цитати от документите:

□ „На 3 януари т. г. [1968 г.] Емил Григоров от „Деспред“ в Русе разправял, че другарят Боян Българанов бил отишъл в Шумен да разясни решенията на ЦК на БКП и Министерския съвет от 28 декември 1967 г., но гражданите били го освиркали и той бил принуден да си замине за София”.

На 5 януари 1968 г. на дена улица в Асеновград е бил намерен лозунг написан с химически молив на бяла хартия със слудното съдържание: „Другари, на борба против постановлението на БКП. Софийските студенти стачкуват. Издава народен глас”.

Интересно е да се посочи, че за партийната сигурност на комунистическата върхушка се грижи структура в ДС, за която все още някои твърдят, че се е занимавала със сигурността на страната. Става въпрос за Второ управление (от 1969 г. статутът му е повишен в главно управление) или контраразузнаването. Следейки чрез своята агентурна мрежа по заводи, фабрики и други Второ главно управление ни е оставило

Държавна сигурност срещу работниците. Работниците срещу БКП

Написано от Христо Христов
Неделя, 13 Декември 2015 15:07

свидетелства за това какви точно прояви на работниците са влизали в отчетите за „агентурно-оперативната обстановка” по съответните държавни предприятия:

„Инж. Асен Кишов – конструктор, роден през 1928 г., произхождащ от семейство на бивш търговец е бил превърнал конструктивната зала в трибуна за хули и клевети против ръководството на завода [„Мадара”, Шумен], Окръжния комитет на БКП и ЦК на БКП. Започнал да убеждава работниците за борба против властта, като разпространявал слухове, че голяма въоръжена група има готовност да помете комунизма в България. Отправял злостни хули против СССР”.

„Стойчо Колев – стругар, безпартиен, бивш милиционер се е изказвал против икономическата политика на Партията. Говорил, че у нас официално се пишело, че всичко се прави в интерес на работническата класа, но на дело било точно обратното”.

„Инж. Йордан Митев – роден 1938 г., член на БКП. Произхожда от селско семейство. Баща му е изключен от БКП за вражески изказвания. Митев провежда вражеска агитация след завръщане от командировка от СССР. Злослови против живота там. Донесъл от СССР парче черен хляб и го показва на работниците”.

„Шофьорът към ДСО „Винпром” Сливен Кръстев, след като говорил за „тежкото положение” в НРБ [годината е 1981 г. след събитията в Полша] предложил на присъстващите всеки от тях да привлече по 5-6 човка, на които иа доверие. Новопривлечените от своя страна също да намерят съмишленици и т. н., като по този начин създадат „организирано сплотяване на работниците” с цел постигане на радикални промени в страната”.

Ето и кои структури от репресивния апарат работят по тези сигнали: Второ главно управление на ДС, Софийско градско управление на МВР-ДС, както и окръжните управления на МВР-ДС в страната.

Съставителите на сборника отбелязват, че чрез него читателите ще могат да се запознаят с документи, свързани с отношението на Държавна сигурност към смятаната за основна за комунистическата обществена структура работническа прослойка.

Публикуваните тематично и хронологично в изданието архивни материали представляват нов източник на информация не само за широката публика, но и за социалните учени, и преди всичко за професионалните историци, пред които остава предизвикателството да анализират и оценяват ролята на профсъюзните организации и на работническите колективи за обществените събития и промени в България през втората половина на XX в.

По-голямата част от документите, публикувани в настоящия сборник, стават публично достояние за първи път. Те покриват целия период на управление на Българската комунистическа партия (1944-1990) и отразяват най-интересните политически, икономически и обществени събития в България, илюстрирайки отражението им сред работническата прослойка.

Сборникът излиза под №28 от документалната поредица „Из архивите на ДС” на Комисията по досиетата и включва 101 документи. Както и другите документални издания и този сборник се разпространява безплатно от Комисията по досиетата.

***„Държавна сигурност – профсъюзите, стопанският живот и работниците”,
издание на Комисията по досиета, 2015 г., 485 страници.***